

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК ЯК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Гуміров О. І.

*аспірант кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства*

*Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Важливим напрямом внутрішньої та зовнішньої політики України на сучасному етапі є забезпечення інтеграції нашої держави в європейський політичний, економічний та правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі. Вагомого значення у зв'язку з цим набуває поступальне та систематичне впровадження у вітчизняну правотворчу і правозастосувальну практику стандартів Європейської соціальної моделі як суми колективних цінностей сучасного соціального суспільства, базове місце серед яких займають колективні трудові права [2, с. 4]. Проблема реалізації цих прав й необхідність забезпечення ефективного узгодження інтересів та попередження конфліктів між їхніми носіями суттєво посилює значущість наукового дослідження правового статусу професійних спілок як суб'єктів міжнародного права.

Дослідженню різних аспектів правового регулювання діяльності профспілок приділяли увагу багато вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: О. С. Арсентьева, В. П. Бардовський, Н. Б. Болотіна, О. С. Борисов, І. Л. Бородіна, Дж. Віссер, Р. Гамбрелл-Маккормік, Н. П. Гаєва, З. Гуга, М. М. Грекова, В. Л. Костюк, І. Я. Кісельов, Л. І. Лазор, В. В. Лазор, Р. З. Лівшиць, В. Мюллер-Йенч, В. Ю. Нікофоров, Ю. П. Орловський, С. М. Прилипко, О. А. Процевський, Н. А. Плахотіна, Т. Рітескі, М. М. Сунарчіну, Г. І. Чанишева, А. Чавлескі, Д. Чеккі, О. М. Ярошенко та інші. Разом з тим, багато питань щодо регулювання профспілкової діяльності ще залишаються дискусійними, зокрема і міжнародно-правовий статус профспілок.

Метою дослідження є аналіз ролі і значення профспілок як суб'єктів міжнародного права та визначити їх місце у соціально-партнерських відносинах.

Відповідно до положень класичної теорії міжнародного права до основних суб'єктів міжнародного права відносяться держави та міжнародні організації. Останні в свою чергу поділяються за сферою дії на універсальні, регіональні та неурядові.

Універсальні міжнародні організації охоплюють загальні питання і сферу діяльності держави (наприклад, ООН та її спеціалізовані організації – МОП, ВОЗ, ЮНЕСКО та ін.), регіональні діють лише в межах певного політико-географічного регіону, до них відносяться Рада Європи, Європейський Союз, Організація Американських держав, Африканський Союз, Асоціація Країн Південно-східної Азії, СНД, ОБСЄ та інші. Неурядові міжнародні організації створюються на основі угод, укладених поза урядовими угодами, сторонами яких є громадські організації та асоціації із різних країн [3, с. 5-17].

В сучасній юридичній літературі прослідковується неоднозначне відношення до статусу неурядових організацій. Ряд вчених та спеціалістів, зокрема, Ф. Бланшар виходять з того, що вони є повноправними суб'єктами міжнародних відносин, на яких розповсюджуються всі елементи міжнародної правосуб'єктності [1, с. 78]. Інші відносять міжнародні неурядові організації до спеціальних суб'єктів, оскільки вони не можуть за своїм статусом бути прирівняні до держав або універсальних і регіональних міжнародних організацій. Вагомим аргументом на користь даної точки зору виступає той факт, що неурядові організації не можуть нести в повній мірі міжнародно-правову відповідальність за свою діяльність.

Однак профспілки як громадські організації входять в систему, як неурядових організацій, так і міжнародних універсальних організацій (наприклад, Міжнародна організація праці), що відокремлює їх від решти громадських організацій та асоціацій, об'єднаних в рамках міжнародних неурядових організацій.

В залежності від географічного положення діяльність міжнародних профспілкових організацій можна поділити на універсальні, регіональні та трансграничні. До перших відносять такі міжнародні профспілкові організації як Міжнародна конфедерація профспілок, Всесвітня федерація профспілок, Глобальні профспілкові федерації.

Провідну роль серед міжнародних профспілкових організацій відіграє Міжнародна конфедерація профспілок, основне завдання якої полягає в забезпеченні та захисті прав працівників в рамках міжнародної співпраці, а також реалізація її в системі міжнародних урядових організацій.

Міжнародна конфедерація профспілок формує ключові напрями розвитку системи захисту прав працівників в рамках міжнародного політичного процесу, який здійснюється при координації діяльності національних учасників асоціації. Ключові завдання організації полягають в наступному:

1) реалізація захисту прав і інтересів працівників всього світу, в частині справедливої винагороди за працю в умовах гідності та безпеки;

2) сприяння дотриманню основних трудових прав працівників;

3) боротьба з порушенням права на: об'єднання, на страйк, на колективні переговори, що здійснюються як на національному, так і на міжнародному рівні, а також забезпечення міжнародної профспілкової солідарності;

4) проведення заходів для реалізації права на свободу праці і права на соціальне забезпечення;

5) сприяння усуненню дискримінації за ознаками статі, релігії, національності, віку, політичних переконань [4].

Не менш вагома діяльність Всесвітньої федерації профспілок, в Статуті якої закріплено, що вона є демократичною міжнародною профспілковою організацією, створеною для боротьби за трудові права працівників в різних країнах світу. Її мета полягає в усуненні всіх форм експлуатації працівників, забезпечення гідних умов праці та соціального забезпечення працівників та членів їх родин, реалізація права на працю, відпочинок, освіту, забезпечення охорони праці та захист від безробіття.

Окрім цього, на відміну від Міжнародної конфедерації профспілок, цілі Всесвітньої федерації профспілок передбачають участь останньої в політичному процесі, оскільки передбачають досягнення соціальної справедливості, зниження військових блокових об'єднань та ядерного роззброєння. Досягнення цих амбітних глобальних цілей стає можливим завдяки протестному руху профспілок.

Серед міжнародних регіональних профспілкових організацій можна виділити два типи: до перших відносяться континентальні представництва світових профспілок або на рівні країн (наприклад, Профспілкова конфедерація американців, Загальноєвропейська регіональна рада та ін.), а до другого типу міжнародних регіональних профспілкових організацій можна віднести незалежні регіональні профспілкові організації (наприклад, Європейська конфедерація профспілок).

На європейському континенті найбільш масштабна профспілкова організація – Європейська конфедерація профспілок. Установчими документами даної організації передбачається, що основні цілі її діяльності полягають в наступному:

– підтримання та посилення розповсюдження політичних свобод та демократії;

– розповсюдження при регулюванні ринку праці підходів, заснованих на прояві поваги до прав людини у галузі трудових відносин, а також діяльності профспілок;

– попередження дискримінації по відношенню до окремих соціальних груп працівників;

– імплементація в національне законодавство держав-членів конфедерації положень, що дозволяють забезпечувати рівні можливості в трудових відносинах для всіх;

– сприяти розвитку професійної освіти;

– здійснювати пошук правових інструментів підвищення рівня життя працівників [5].

Аналіз цілей, закріплених в установчих документах Європейської конфедерації профспілок демонструє, що дана профспілкова організація у своїй діяльності охоплює цілий комплекс питань (наприклад, політичні, соціальні, трудові, освітні тощо), що відрізняє її не лише від решти регіональних профспілкових об'єднань, але й від універсальних.

Як бачимо, на міжнародній арені виділяється досить розгалужена система профспілкових організацій, які незважаючи на спільні цілі (захист та представництво інтересів працівників) суттєво відрізняються і доповнюють діяльність одна одної. Досвід міжнародних профспілкових організацій є цінним підґрунтям в питаннях формування державної політики зайнятості в умовах кризи, боротьби з бідністю, модернізації вітчизняного трудового законодавства, трудової міграції, системи пенсійного та соціального забезпечення, організації безперервної підготовки, а також перепідготовки кадрів. На сьогоднішній день існує нагальна потреба якісних змін в діяльності вітчизняних профспілок, їх розвиток як асоціацій громадянського суспільства, що здійснюють різновекторну діяльність спрямовану на захист трудових та соціально-економічних прав працівників. А врахування міжнародного досвіду діяльності профспілок сприятиме якісній правовій модернізації в економічній, соціальній та політичній сферах.

Література:

1. Бланшар Ф. МОТ: современность и перспективы. Женева, 2001. 278 с.

2. Бутинська Р.Я. Правовий статус учасників колективно-трудових правовідносин : монографія. Львів : Видавництво «Растр-7», 2020. 234 с.

3. Резолюция Экономического и социального Совета ООН от 12 сентября 1950 г. *Международное публичное право*. Сборник документов. Минск : Бек, 1998. 324 с.

4. www.icem.org/en/5-Mining-DGOPJP

5. www.imfmetal.org/mexico2011

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-77>

ДО КОНЦЕПЦІЇ ПОНЯТТЯ МІЖНАРОДНА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Пахомі С. К.

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
з міжнародного права
Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Концепція міжнародної екологічної безпеки займає центральне місце в системі захисту навколишнього середовища та формуванні міжнародної екологічної політики. Міжнародне екологічне право формує точку зору на концепцію екологічної безпеки, а остання в свою чергу впливає на розвиток міжнародних екологічних відносин. Збройний конфлікт в Україні несе загрозу міжнародній екологічній безпеці, тому дослідження загальних засад, поняття міжнародної екологічної безпеки є цікавим та актуальним питанням сьогодення.

Екологічна безпека є загрозою для навколишнього середовища та впливає на її деградацію. Тут постає питання про те, що саме захищається і від якої загрози: існування, життя, ідеалів, переконань, територіальна цілісність і добробут від війни, революції, громадянських протистоянь і невійськових загроз [1, р. 444–445]. Що захищається та від якої загрози, звичайно, залежить від концепції безпеки, яка використовується в державі та формується у міжнародному праві.

Поняття екологічної безпеки є предметом суперечок. Це виникає внаслідок злиття двох потужних, але неоднозначних концепцій – навколишнього середовища та безпеки – та різноманітного спектру думок, які сприяють вивченню цих двох концепцій.

Безпека є достатньо неоднозначним та широким поняттям. Екологічна безпека – це термін безпеки, який виник у результаті розширення класичної, вузько визначеної концепції безпеки та дискусії